

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Sogn og Fjordane

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Selje

Emne: Juletre og julehalm.

Bygdelag: Stadlandet

Oppskr. av: Ole Kr. P. Fure

Gard: Fure indre

(adresse): Drage Nordfjord

G.nr. 48 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Delvis, etter 1906

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):
Delvis etter far, död 1934, 86 år gammel.

SVAR

1. Ja.
2. Ja, i 1906. Naboen hadde juletre året før, og i 1906 fikk han juletre på nytt, jeg var da 9 år gammel, fikk et juletre som han hadde brukt året før, en furu, törr og blek, men merkelig nok var nålene på den. Jeg bar den hjem, og far laget noget den stod i; husker ikke hvad. Det blev pyntet med julekort som vi hadde fått tidligere. Dette var julaften 1906. Senere kjøpte far juletre hvert år, og likeså juletrepynt.
3. Skolelæreren holdt juletreffest hvert år, fra jeg begyndte skolen i 1904, (trolig også tidligere) men på grunn av lang og ufremkommelig vei til skolen fikk jeg ikke høve til å være på disse festene.
4. Før vi i vort hjem fikk juletre, var den eneste pynt i stuen, ener på gulvet, og et stort talglys på bordet. Det kan tenkes, at grunnen til at vi ikke hadde juletre før, var at min bestemor var gammel og syk.
Nu pyntes stuen, med granbar, eller grene av juletreet, med forskjellige kjøpte pyntesaker, klokker, flag o.l. over vindu, billeder og slaguret, på komoder, buffe, radio og hvor det er muligt, med lys og ellers det som stase kan.
5. Ja.
6. I de første år og frem til omkring 1945, var juletreet så stort at det nådde fra gulv til tak, ca. 2. til 2.30 m. Senere har vi hatt det stående på et rökebord ca. 55 cm. fra gulvet. Dette er nu det vanlige hos de fleste jeg kjenner til.
7. Juletreet er pyntet med glitter, kuler, fugler, papirkurver og ellers alt som tenkes kan av pynt samt lys- lys.
8. I den første tid blev det pyntet av far, til jeg blev voksen. (1912) Så pyntet jeg og min broder til jeg fikk voksne barn, (1936) Senere har mine barn pyntet treet.
9. I den første tid fritt på gulvet, fra omkring 1945, på et bord.
10. Juleaften, nyttarsaften og trekongersaften er det visse, ellers når det kan være høve til det som annemdag jul, ja, første dag også, likeså söndager utover.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

11. I de første år, fra 1906 og frem til 1925, var alle barna i (vort lille samfund) (4 familier hvor av 3 hadde juletre, beliggende isolert fra andre) samlet for å gå omkring juletreet, juleaften hos en, førstedagskveld hos en annen, og ~~Andredags~~ kveld hos den tredje. Vi sangsalmer fra gamle Landstad salmebok, 129-130, 131, 132, 134, 136, 138, 140, 150, 175. Ellers sanger vi hadde lært på skolen. Nogen av disse er:
Hvad slags træ er det vi har for öye se det har,--
Det skjöneste av alle træer,---
Velkommen i gjen Guds engler små,---
Se, julens lys er tendt hos nær og fjerne,--
Julen har englelyd, vi med fryd,---
Du grønne glitrende træ goddag,--
Nu flinteskud og klokkeklang,---
Ja, nu er det jul,---
Nu sjunge vi så lystelig, i disse juletider,---
O jul med din glæde,---
Deilig er jorden,---
Deilig er den himmel blå,---
Og muligens flere som jeg ikke husker. Da jeg var 16 år, 1913, var jeg den eldste av 16 barn, ned til 3 år,-- her på vor lille bygd, (vort lille samfund), hvor alle hus og bebyggelse står innenfor en cirkel av 30 m. radius.
12. Til ut i midio januar, enkelte gange til primo februar.
13. Der blev ikke høgt noget spisendes i juletreet untatt vort første juletre. Derfor blev der ik= høve til å høste. Istedent fikk barna som gikk omkring treet, forskjellige "gotter" epler, nöt= ter, kjeks o.y.a.
14. I den første tid var det helst furu, senere gran, enkelte ganger enerbuske, disse var også ganske pene juletre. Fremdeles varierer det mellem gran og furu, store festtre er vanligvis gran.
15. Kjenner ikke til at slike er laget heromkring, får man ikke kjøpt et tre, så feirer man jul uten. Det har været, og er stort sett slik, at dersom nogen i familien dör, så feirer man jul uten jule= tre, som tegn på sorg. Jeg hadde små barn da mi= ne foreldre døde, men kunne ikke, frata de små glæden ved juletre, og selv kunne jeg ikke finne mening i å stenge, "livets grønne tre, dets symbol ute fra hjemmet.
16. Nei, ikke det jeg har hört.

Julehalm.

1. Julehalm har ikke været i bruk etter 1869, etter det far har fortalt. Han bygget nytt hus da, og det har vi ennu. I dette har ikke julehalm været i bruk. I den gamle stuen var julehalm brukt, der vasket man ikke gulvet så ofte, knapt engang om måneden, så der var det som han sa, nødvendig med julehalm bare av den grunn.

Kom man av sjöen, om kvelden etter at det var i mörkt, tok man fisken med opp i stuen, og slöyet den i lyset fra "kola", kanskje kveld etter kveld, så rensligheten var nu så som så, sa far.

For å gjøre det renere å hyggeligere julekvelden brukte man så julehalm

Dette var felles for alle da.

11196

mere vel se ikke om den - - ende -